

hallatszódna át a hexameter évezredes ritmikája csonka verssorokon keresztül, míg elérkezik az írás két szabályos verssorhoz: „S föl se kacagnál hú kavicsok közt járva, de szólnál: / Hú, de hideg víz, éppen olyan, mint kétezer éve!” (65.) A kötet legmeggrázóbb írása *A galléros diák éveiből*, melyben Nagy Miklós, a „szent életű pap” életútját mutatja be, aki a huszadik század viharait nem tudta bántalmazás nélkül átvészelni, és szörnyű szenvedéseket élt meg az AVH börtönében. Az ő tiszteletére állít mementót Czigány György ezzel az írással.

Az utolsó, *Szólampróba* című része a kötetnek Czigány György életének „töltőszólamáról”, „meléktemájáról” szól, ami nem más, mint a zene. A *Tremoloban* szinte költői beszélni a zenélésről, az orgonával való összeismerkedéséről, az énekkari éneklésről. „Költő vagyok, ez a legfontosabb munkám. Ehhez nekem a zongoraművészi gyakorlatra is szükségem volt...” — írja. (83.) A könyv utolsó része tehát ennek fényében zeneelméleti esszéket tartalmaz, néhány párbeszédet, melyet fiktív zenére szánt a szerző, de azoknak is igényt tarthat az érdeklődésére, aki Nemes Nagy Ágnessel vagy Weöres Sándorral foglalkoznak, hiszen a velük való, főleg a zene és a vers viszonyáról folytatott beszélgetésekből is kap ízelítőt az olvasó.

Könnyen olvasható Czigány György új kötete, mert szép, és mert igen élet közeli. Elképzelem, hogy rekkenő melegben egy nagy fa árnyékában olvassa az ember fel-feltekintve s elgondolkodva, kicsit elszomorodva, majd áttelekesülve, aztán egy ideig hordozza magával szavait, míg azok el nem száradoznak, s el nem felejtik őket. E szavak bekerülnek talán majd egy Czigány György-összesbe a polcra, ahol legközelebb egy lelkes irodalomtörténész bukkan rájuk. De most még virulnak és élettel teliek. (*Szent István Társulat, Budapest, 2017*)

PÁLI ATILA

PATRICK MODIANO: FELEJTETT ÁLOM

A Nobel-díjas Patrick Modiano-nak nemrég újabb kisregénye jelent meg magyarul a Tarandus Kiadónál, Gulyás Adrienn fordításában. *A Felejtett álmom* céltalanul kóborló fiatalok álomszerű, sehova sem tartó története, amelyben az élet mint magányos sodródások, kusza kalandok és felszínes kapcsolatok egyvelege jelenik meg. A francia szerző könyvének különlegessége ezúttal sem a fordulatos cselekmény vagy a gondosan megformált karakterek, hanem a nagyvárosi atmoszféra rögzítése és az elvágódás érzésének megragadása.

Talán nincs is más francia író, aki annyi irodalmi díjat és kitüntetést mondhat magáénak, mint Patrick Modiano. Már az első regényével jelentős

sikereket ért el 1968-ban, a *La place de l'Étoile* című munkáját a Roger-Nimier és a Fénéon-díjjal ismerték el. *Les Boulevards de ceinture* című alkotásáért négy évvel később megkapta a Francia Akadémia regényeknek járó irodalmi nagydíját, 1978-ban pedig a legrangosabb francia elismerést, a Prix Goncourt-t nyerte el a *Sötét boltok utcájáért*. A későbbi években számos nemzetközi kitüntetést is bezsebelt, például a rangos Prix Mondial Cino Del Duca irodalmi díjat, valamint az Európai Irodalom Osztrák Állami Díját, majd 2014-ben neki ítelték az irodalmi Nobelt is. Az emlékezés írójaként emlegetett szerző műveit különös hangulat és stílus jellemzi, hősei általában elhagyatottak és céltalanok, történeteit átjárja a bizonytalanság és az értelmetlen életek kiúttalanságának atmoszférája. Egzisztencialista jellegű írásain leginkább Sartre és Camus hatása érződik.

A Felejtett álmom című kisregénye (amely franciául 1996-ban látott napvilágot) szintén ebbe a sorba illeszkedik. A hetvenes években játszódó, krimiszerű, homályos történet három kallódó francia fiatalról szól, akik céltalanul kóborolnak Párizs egyik zsúfolt negyedében, a Quartier Latinben. A narrátor egy húsz év körüli, kissé félénk fiatalember, aki végzettség híján könyvekkel házal, hogy valamelyest meg tudjon élni. Egy napon furcsa párral hozza össze a véletlen. Van Beverék Párizs környéki kaszinóban játszanak, és a nyereményekből tartják el magukat. A fiú az első pillanatban beleszeret a pár női tagjába, Jacqueline-ba, akinek legfőbb vágya, hogy annyi pénzt szerezzen, amelyből új életet kezdhet Mallorcán. A cél érdekében a fiatalok még egy bűncselekményt is elkövetnek, majd a szerelmesek kettesben Angliába szöknek. Az élet azonban Londonban sem más, ott is csak sivár és céltalan hétköznapiak vannak, s az események végül elsodorják egymástól a két főszereplőt, akik csak húsz év után találkoznak újra.

A regény elbeszélője mindezt évtizedek távlatából meséli el, egyes szám első személyben, így a narrációt az emlékezés és felejtés kettőssége határozza meg, amely Modiano sajátos írástechnikája. Az események elmosódottan, körvonalazatlanul jutnak el az olvasóhoz, s a történetek halmazából csak néhány konkrét név, adat és érzet emelkedik ki. A cselekmény sodródását a tudás, a nem tudás és a felejtés hármassága mozgatja, amely krimiszerű művé alakítja az egyébként egzisztencialista kisregényt. A befogadó a narrátorral együtt próbálja összerakni a múltbeli események mögött meghúzódó okokat és indokokat, ám a titokzatos történetszálak és mozaikdarabkák nem állnak össze koherens egészzé, a nyomozás kudarcba fullad.

A történet szétesettsége összhangban van a szereplők széthullottságával. A családjuktól elszökött, magányos és pénztelen fiatalok kóborlását a cél-

talanság és az otthontalanság érzése határozza meg. Panziókban laknak, utcákon bolyonganak, bárókban ücsörögnek, és életüknek egyetlen értelmeként a boldogság metaforikus helyszínére, Mallorcára való eljutást tudják meghatározni, amely a regény folyamán az egyetlen összekötő kapocsá válik a szereplők között. Tetteik mozgatórugója az új, miszifikált élet utáni elvagyódás lesz, amelyért bármit képesek megtenni, akár még bűncselekményt is elkövetnek, magukat és egymást is elárulják, ha kell.

Modiano regényének szereplőiről keveset tudunk meg, és ami kiderül róluk, az sem igazán szimpatikus. A narrátornak például sem a múltja, sem a neve nem ismert, csupán annyi derül ki róla, hogy elszökött otthonról és könyvek terjesztéséből él. Magányos, befolyásolható és néha féltékeny, menekül a helyzetek megoldása és a felelősségvállalás elől, állandóan szökésben van. Szerelme, Jacqueline is hasonló karakter, ám az ő jelleme negatívabb, nemcsak felelőtlen, hanem manipulatív és önző is, aki a saját céljaiért gond nélkül felhasznál másokat. A szereplők közötti kapcsolatok ennek megfelelően felszínesek és mulandók, nem jelentenek stabil pontot egymás számára, nem kötődnek és nem köteleződnek el.

A műben a szereplők egy olyan világban keresik életük értelmét és célját, amelyben bár minden esetlegesnek tűnik, mégis végzettszerű. Modiano figurái idegenek, kívülállók a saját életükben, nem képesek irányt szabni sorsuknak, így teljesen kiszolgáltatottak az őket körülvevő eseményeknek. *A Felejtett álom* a háborúkat átvészelt, huszadik század végi európai fiatalság identitásválságának izgalmas, kaleidoszkópszerű lenyomata. „Ez volna az életem? Másfél tucat név és cím, és én vagyok közöttük az egyetlen kapocs. Miért pont ezek a nevek és helyek, miért nem mások? Mi közöm épp ezekhez?” (73.) (Ford. Gulyás Adrienn; *Tarandus*, Győr, 2017)

FORGÁCH KINGA

KAMEL DAOUD: ÚJ VIZSGÁLAT A MEURSAULT-ÜGYBEN

Albert Camus *L'Étranger* (1942) című regénye a 20. századi francia irodalom egyik legolvasottabb és legtöbb nyelvre lefordított műve. Magyarul *Közöny* címmel vált ismertté, illetve ért meg számos kiadást a negyvenes évek végétől Gyergyai Albert fordításában, tavaly pedig Ádám Péter és Kiss Kornélia munkájának köszönhetően új, Gyergyaiénál az eredetihez sokkal hűbb fordításban is napvilágot látott *Az idegen* címmel. Persze nemcsak említett regénye alkotja vitathatatlanul maradandó részét a múlt századi francia és világirodalom-

nak, hanem teljes életműve is, amelyről immár könyvtárnyi szakirodalom értekezik. Születésének centenáriumán, 2013-ban ismét nagyobb figyelem irányult írói-szellemi örökségére, és még a(z) újra fellángolt) viták is azt mutatták, hogy életműve ma is eleven. Ezek a viták elsősorban nem esztétikai jellegűek, tehát nem Camus írói nagyságát kérdőjelezzik meg, hanem főleg egyes közéleti-politikai megnyilatkozásait érintik.

Az egyik legfontosabb, mindmáig a legtöbb indulatot kiváltó vitatéma a szülőföldjével, Algériával kapcsolatos kijelentései az ország függetlenségi háborúja idején. Mint tudjuk, Camus többször felemelte hangját a gyarmati rendszer és a francia hatóságok által elkövetett igazságtalanságok, az embertelenségek és a kínzások ellen, ahogy elítélte az algériai nacionalista fegyveresek erőszakos cselekedeteit is, s elutasítva a független Algéria gondolatát, a föderális megoldás mellett foglalt állást (ne feledjük: Camus két évvel Algéria függetlenné válása előtt, 1960 januárjában meghalt, tehát nem tudhatjuk, később hogyan vélekedett volna). Ez utóbbi elképzelés melletti állásfoglalását Algériában sokan máig nem tudják megbocsátani neki, idegen, „gyarmati” írónak tekintik, s újra és újra felidézik elhíresült — a szövegkörnyezetből kiragadott és rendre pontatlanul idézett — mondatát: ha választania kellene az igazság és az anyja között, akkor az anyját választaná. Az algériai értelmiség jó része azt is máig a szemére veti, hogy könyveiben nem jelenik meg az arab népeesség, vagy ha megjelenik, akkor is csak a háttérben, névtelen tömegként. Ebben a közegben látott napvilágot 2013 októberében az algéri Barzakh, majd 2014 májusában — kisebb változtatásokkal — a franciaországi Actes Sud kiadónál egy fiatal oráni újságíró, Kamel Daoud (1970) franciául írt első regénye *Meursault, contre-enquête* címmel, amelyben a narrátor legfőbb célja, hogy nevet adjon „az arab”-nak, akit Meursault lelőtt a tengerparton, s akiről semmit sem tudunk meg a *Közöny*ben. A regényt — amely 2014 végén számos francia és frankofón díjat elnyert, 2015-ben pedig az elsőkönyveseknek járó Goncourt-díjjal jutalmazták — eleinte többen is egy Camus elleni újabb támadásnak vélték, jóllehet a könyv sokkal inkább tiszteletadás Daoud részéről, aki algériai íróként megkerülhetetlen elődjeként tekint a Nobel-díjas szerzőre.

Az Új vizsgálat a Meursault-ügyben egyetlen hosszú monológból áll, amelynek során egy idős férfi a Titanicnak nevezett oráni kocsmában napi találkozásaik során elmeséli egy fiatal párizsi, a diszsertációjához anyagot gyűjtő Camus-kutatónak a névtelen „arab”, egyúttal a saját és családjuk történetét — ugyanis a narrátor, Harun nem más, mint a Meursault által meggyilkolt férfi öccse. „Az eset (...) több mint fél évszázados. Igazán megtörtént,